

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 155 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище

Верховна Рада України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

Ратифікувати Конвенцію Міжнародної організації праці № 155 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище, ухвалену на 67-й сесії Генеральної конференції Міжнародної організації праці (додається), яка набирає чинності для України через дванадцять місяців після дати реєстрації її ратифікаційної грамоти.

Президент України

В. Янукович

м. Київ

02 листопада 2011 року

№ 3988-VI

КОНВЕНЦІЯ № 155

Конвенція 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище

ДАТА ПІДПИСАННЯ: 22.06.81

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ: 11.08.83

ДАТА РАТИФІКАЦІЇ: 02.11.2011*

ДАТА НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ: 04.01.2013

Додатково див.
Рекомендацію
від 22 червня 1981 року № 164,
Статус Конвенції
станом на 25 лютого 2008 року

Офіційний переклад.
Генеральна конференція Міжнародної організації праці,
будучи скликаною в Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці та
зібравшись 3 червня 1981 року на свою шістдесят сьому сесію й
ухваливши прийняття певних пропозицій стосовно безпеки й гігієни праці та
виробничого середовища, що є пунктом шостим порядку денного сесії, а також
вирішивши надати цим пропозиціям форми міжнародної конвенції,
ухвалює 22 червня 1981 року наведену нижче конвенцію, на яку можна посилатись
як на Конвенцію 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище:

Частина I

Сфера застосування та визначення

Стаття 1

1. Ця Конвенція застосовується до всіх галузей економічної діяльності.
2. Держава-член, яка ратифікує цю Конвенцію, після консультації на якомога більш ранньому етапі із заінтересованими представницькими організаціями роботодавців і працівників, може вилучати, частково або цілком, зі сфери її застосування окремі галузі економічної діяльності, наприклад морське судноплавство або рибальство, стосовно яких виникають особливі проблеми.
3. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію, у своїй першій доповіді про застосування Конвенції, поданій відповідно до статті 22 Статуту Міжнародної організації праці, перелічує будь-які галузі, які можуть бути вилучені відповідно до пункту 2 цієї статті, викладаючи причини такого вилучення та описуючи заходи, яких ужито для забезпечення адекватного захисту працівників у вилучених галузях, і повідомляє в подальших доповідях про будь-який прогрес стосовно ширшого застосування.

Стаття 2

1. Ця Конвенція застосовується до всіх працівників охоплених галузей економічної діяльності.
2. Держава-член, яка ратифікує цю Конвенцію, після консультації на якомога більш ранньому етапі із заінтересованими представницькими організаціями роботодавців і працівників, може вилучати, частково або цілком, зі сфери її застосування обмежені категорії працівників, стосовно яких є певні труднощі.
3. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію, у своїй першій доповіді про застосування Конвенції, подаваній відповідно до статті 22 Статуту Міжнародної організації праці, перелічує будь-які обмежені категорії працівників, які можуть бути вилучені відповідно до пункту 2 цієї статті, викладаючи причини такого вилучення, і повідомляє в подальших доповідях про будь-який прогрес стосовно ширшого застосування.

Стаття 3

Для цілей цієї Конвенції:

- a) термін «галузі економічної діяльності» охоплює всі галузі, в яких працівники працюють за наймом, зокрема державну службу;
- b) термін «працівники» охоплює всіх осіб, які працюють за наймом, зокрема державних службовців;
- c) термін «робоче місце» охоплює всі місця, де працівникам необхідно бути або куди їм необхідно прямувати у зв'язку з їхньою роботою, і є під прямим чи опосередкованим контролем роботодавця;
- d) термін «правила» охоплює всі положення, яким компетентний орган чи органи надали законної сили;
- e) термін «здоров'я» стосовно праці означає не тільки відсутність хвороби чи недуги; він також уключає фізичні й психічні елементи, які впливають на здоров'я і безпосередньо стосуються безпеки й гігієни праці.

Частина II

Засади національної політики

Стаття 4

1. Кожна держава-член з урахуванням національних умов і практики та після консультації з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників розробляє, здійснює та періодично переглядає погоджену національну політику в галузі безпеки й гігієни праці та виробничого середовища.

2. Мета цієї політики — запобігати нещасним випадкам і завданню шкоди здоров'ю, що виникають унаслідок роботи, пов'язані з нею або в ході неї, мінімізуючи настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, причини небезпек, притаманних виробничому середовищу.

Стаття 5

Під час проведення політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, до уваги беруться настільки, наскільки вони впливають на безпеку й гігієну праці та виробниче середовище, такі основні сфери діяльності:

а) розроблення, випробування, вибору, заміни, монтажу, розміщення, використання та обслуговування матеріальних елементів праці (робочих місць, виробничого середовища, інструментів, механізмів та обладнання, хімічних, фізичних та біологічних речовин й агентів, робочих процесів);

б) зв'язків між матеріальними елементами праці й особами, які виконують або контролюють роботу, а також пристосування механізмів, обладнання, робочого часу, організації праці й трудових процесів до фізичних і психічних здібностей працівників;

в) професійної підготовки, зокрема необхідної подальшої підготовки, кваліфікації та стимулювання осіб, які так чи інакше беруть участь у досягненні адекватних рівнів безпеки й гігієни праці;

г) зв'язку та співробітництва на рівнях робочої групи та підприємства та на всіх інших відповідних рівнях до національного рівня включно;

д) захисту працівників та їхніх представників від дисциплінарних заходів унаслідок здійснених ними належним чином дій відповідно до політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції.

Стаття 6

У ході розроблення політики, згаданої в статті 4 цієї Конвенції, зазначаються відповідні функції та обов'язки органів державної влади, роботодавців, працівників та інших осіб стосовно безпеки й гігієни праці та виробничого середовища з урахуванням як допоміжної ролі таких обов'язків, так і національних умов та практики.

Стаття 7

Становище в галузі безпеки й гігієни праці та виробничого середовища переглядається у відповідні строки або в цілому, або стосовно певних аспектів для виявлення основних проблем, розробки ефективних способів їхнього вирішення, визначення пріоритетів заходів та оцінки результатів.

Частина III

Заходи на національному рівні

Стаття 8

Кожна держава-член за допомогою законів або підзаконних актів чи в будь-який інший спосіб, що відповідає національним умовам та практиці, і після консультації із заінтересованими представницькими організаціями роботодавців і працівників уживає таких заходів, які можуть бути необхідними для виконання положень статті 4 цієї Конвенції.

Стаття 9

1. Утілення в життя нормативно-правових актів, які стосуються безпеки й гігієни праці та виробничого середовища, забезпечується адекватною та відповідною системою інспекції.

2. Система втілення в життя передбачає застосування адекватних санкцій за порушення нормативно-правових актів.

Стаття 10

Необхідно вживати заходів для консультування роботодавців і працівників з метою надання їм допомоги у виконанні юридичних зобов'язань.

Стаття 11

Для втілення в життя політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, компетентний орган чи органи забезпечують поступове виконання таких функцій:

а) визначення у випадках, коли цього вимагають характер і ступінь небезпеки, умов, які регулюють проектування, будівництво та розміщення підприємств, уведення їх в експлуатацію, значні зміни, що впливають на них, та зміни, здійснювані для досягнення їхніх цілей, безпеку технічного обладнання, яке використовується в ході роботи, а також застосування процедур, визначених компетентними органами;

б) визначення виробничих процесів, речовин та агентів, контакт з якими необхідно заборонити, обмежити або поставити в залежність від дозволу чи контролю компетентного органу чи органів; беруться до уваги небезпеки для здоров'я, що виникають унаслідок одночасного контакту з кількома речовинами або агентами;

в) установлення й застосування процедур повідомлення про нещасні випадки на виробництві й професійні захворювання роботодавцями й, у відповідних випадках, страховими установами та іншими безпосередньо заінтересованими, а також подання щорічних статистичних даних про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання;

г) проведення розслідувань тоді, коли нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання чи будь-які інші завдання шкоди здоров'ю, що виникають у ході роботи або у зв'язку з нею, свідчать про серйозне становище;

д) щорічна публікація інформації про вжиті заходи відповідно до політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, та про нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання та про інші завдання шкоди здоров'ю, які виникають у ході роботи або у зв'язку з нею;

е) упровадження або розширення, з урахуванням національних умов і можливостей, систем вивчення хімічних, фізичних та біологічних агентів з погляду небезпеки для здоров'я працівників.

Стаття 12

Необхідно вживати заходів згідно з національним законодавством і практикою з метою забезпечення того, що особи, які розробляють, виготовляють, імпортують, постачають або передають механізми, обладнання або речовини для професійного використання:

а) пересвідчуються настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, що механізми, обладнання або речовини не зумовлюють загроз безпеці й здоров'ю тих, хто користується ними правильно;

б) подають інформацію стосовно правильного монтажу й використання механізмів та обладнання, а також правильного використання речовин й інформацію про небезпеки, пов'язані з механізмами й обладнанням, а також про шкідливі властивості хімічних речовин та фізичних і біологічних агентів або продуктів, а також інструкції стосовно того, як необхідно уникати відомих небезпек;

с) проводять вивчення й дослідження чи в будь-який інший спосіб стежать за розвитком науково-технічних знань, необхідних для виконання положень пунктів «а» й «б» цієї статті.

Стаття 13

Працівнику, який залишив робочу ситуацію, яку він мав достатні підстави вважати такою, що становить безпосередню й серйозну небезпеку для його життя або здоров'я, забезпечується захист від неправомірних наслідків згідно з національними умовами та практикою.

Стаття 14

Необхідно вживати заходів для сприяння в спосіб, що відповідає національним умовам і практиці, залученню питань безпеки й гігієни праці та виробничого середовища на всіх рівнях освіти й професійної підготовки, зокрема вищої технічної, медичної та професійної освіти, у спосіб, що відповідає потребам у галузі професійної підготовки всіх працівників.

Стаття 15

1. Для забезпечення погодженості політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, та заходів стосовно її проведення кожна держава-член, після консультації на якомога більш ранньому етапі з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників, а також, у відповідних випадках, з іншими органами вживає заходів, які відповідають національним умовам і практиці, для забезпечення необхідної координації між різними органами влади та організаціями, покликаними виконувати положення частин II й III цієї Конвенції.

2. Ці заходи повинні включати створення центрального органу в усіх випадках, коли обставини цього потребують і національні умови та практика дозволяють це.

Частина IV

Заходи на рівні підприємства

Стаття 16

1. Від роботодавців повинно вимагатися настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, забезпечення безпечності робочих місць, механізмів, обладнання та

процесів, які перебувають під їхнім контролем, і відсутності загрози здоров'ю з їхнього боку.

2. Від роботодавців повинно вимагатися настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, забезпечення відсутності загрози здоров'ю з боку хімічних, фізичних та біологічних речовин й агентів, які перебувають під їхнім контролем, тоді, коли вжито відповідних захисних заходів.

3. Від роботодавців повинно вимагатися надавати у випадках, коли це є необхідним, відповідні захисні одяг і засоби для недопущення настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, загрози виникнення нещасних випадків або шкідливих наслідків для здоров'я.

Стаття 17

В усіх випадках, коли два чи більше підприємства одночасно здійснюють діяльність на одному робочому місці, вони співробітничать у застосуванні вимог цієї Конвенції.

Стаття 18

Від роботодавців повинно вимагатись у випадках, коли це є необхідним, передбачати заходи для вирішення питань, пов'язаних з виникненням аварійних ситуацій та нещасних випадків на виробництві, зокрема належні заходи для надання першої допомоги.

Стаття 19

На рівні підприємства необхідно вживати заходів, відповідно до яких:

a) працівники в ході виконання своєї роботи співробітничать у виконанні їхнім роботодавцем покладених на нього обов'язків;

b) представники працівників на підприємстві співробітничать з роботодавцем у галузі безпеки й гігієни праці;

c) представникам працівників на підприємстві надають належну інформацію про заходи, ужиті роботодавцем для забезпечення безпеки й гігієни праці, і можуть консультуватися зі своїми представницькими організаціями з приводу такої інформації за умови нерозголошення комерційної таємниці;

d) працівникам та їхнім представникам на підприємстві забезпечується належна підготовка в галузі безпеки й гігієни праці;

e) працівники або їхні представники та, залежно від випадку, їхні представницькі організації на підприємстві відповідно до національних законодавства й практики наділяються повноваженнями розглядати всі аспекти безпеки й гігієни праці, пов'язані з їхньою роботою, й отримують консультації роботодавця стосовно цих аспектів; для цього за обопільною згодою на підприємство може бути запрошено позаштатних технічних радників;

f) працівник без зволікання повідомляє своєму безпосередньому начальнику про будь-яку ситуацію, яку він має достатні підстави вважати такою, що становить безпосередню й серйозну небезпеку для його життя або здоров'я, доти, доки роботодавець не вжив заходів для її усунення, якщо необхідно, роботодавець не може вимагати, щоб працівники повернулися до робочої ситуації у випадках, коли зберігається пряма й серйозна небезпека для життя чи здоров'я.

Стаття 20

Співробітництво між керівництвом і працівниками та (або) їхніми представниками в рамках підприємства є обов'язковим елементом організаційних та інших заходів, яких уживають на виконання положень статей 16–19 цієї Конвенції.

Стаття 21

Заходи з безпеки й гігієни праці не зумовлюють жодних витрат з боку працівників.

Частина V Прикінцеві положення

Стаття 22

Ця Конвенція не переглядає жодних міжнародних конвенцій або рекомендацій у галузі праці.

Стаття 23

Офіційні грамоти про ратифікацію цієї Конвенції надсилаються Генеральному директору Міжнародного бюро праці для реєстрації.

Стаття 24

1. Ця Конвенція має обов'язкову силу тільки для тих держав — членів Міжнародної організації праці, ратифікаційні грамоти яких зареєстрував Генеральний директор.

2. Вона набирає чинності через дванадцять місяців після дати реєстрації Генеральним директором ратифікаційних грамот двох держав-членів.

3. У подальшому ця Конвенція набирає чинності для будь-якої держави-члена через дванадцять місяців після дати реєстрації її ратифікаційної грамоти.

Стаття 25

1. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію, може денонсувати її після закінчення десяти років з дати, коли Конвенція вперше набирає чинності, за допомогою акта, надісланого Генеральному директору Міжнародного бюро праці для реєстрації. Така денонсація не набирає чинності доти, доки не мине рік після дати реєстрації акта про денонсацію.

2. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію і яка протягом року, що настає після закінчення десятирічного періоду, зазначеного в попередньому пункті, не здійснює права денонсації, передбаченого в цій статті, буде зобов'язаною на наступний десятирічний період і, у подальшому, може денонсувати цю Конвенцію після закінчення кожного десятирічного періоду відповідно до умов, передбачених у цій статті.

Стаття 26

1. Генеральний директор Міжнародного бюро праці повідомляє всім членам Міжнародної організації праці про реєстрацію всіх ратифікаційних грамот й актів про денонсацію, надісланих йому державами — членами Організації.

2. Повідомляючи державам — членам Організації про реєстрацію отриманої ним другої ратифікаційної грамоти, Генеральний директор звертає увагу держав — членів Організації на дату набрання чинності цією Конвенцією.

Стаття 27

Генеральний директор Міжнародного бюро праці надсилає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй для реєстрації відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй всі відомості про всі ратифікаційні грамоти й акти про денонсацію, зареєстровані ним згідно з положеннями попередніх статей.

Стаття 28

Адміністративна рада Міжнародного бюро праці у випадках, коли вона вважає це необхідним, надає Генеральній конференції доповідь про застосування цієї Конвенції та розглядає доцільність унесення до порядку денного Конференції питання про її цілковитий або частковий перегляд.

Стаття 29

1. Якщо Конференція ухвалить нову конвенцію, за допомогою якої здійснено цілковитий або частковий перегляд цієї Конвенції, і якщо в новій конвенції не передбачено іншого, то:

а) ратифікація державою-членом нової конвенції, за допомогою якої здійснено перегляд, *ipso jure** спричиняє, незалежно від положень викладеної вище статті 25, негайну денонсацію цієї Конвенції за умови набрання чинності новою конвенцією, за допомогою якої здійснено перегляд;

* *Ipso jure* — на підставі закону (лат.). — *Прим. пер.*

б) з дня набрання чинності новою конвенцією, за допомогою якої здійснено перегляд, ця Конвенція перестає бути відкритою для ратифікації державами-членами.

2. Ця Конвенція в будь-якому разі залишається чинною в теперішній формі й з теперішнім змістом для тих держав-членів, які ратифікували її, але не ратифікували конвенції, за допомогою якої здійснено перегляд.

Стаття 30

Англо- та франкомовна редакції тексту цієї Конвенції мають однакову силу.

* Ратифіковано Законом України від 02 листопада 2011 року № 3988-VI («Офіційний вісник України», 2011 р., № 92, ст. 3329)